

arbete låtit komma sina ämbetsbröder i de skandinaviska länderna och deras lärjungar till godo och förtjänar därför mottaga en varm och aktningsfull tacksägelse även från Finlands lärare i medicinens grundvetenskap.

WILLIAM MÖLLER.

Ragnar Granit. Farbentransformation und Farbenkontrast. Experimentelle Beiträge zur Theorie der Transformation. Akademische Abhandlung. Skandinavisches Archiv für Physiologie. 48. S. 147. 1926.

Färgtransformation benämnes den förändring av ett i vitt belysning givet färgintryck, som uppstår i färgad belysning. Denna förändring i färgintrycket är svår, måhända omöjlig att hänföra till blott den färgade belysningens plus det av synföremålen reflekterade eller utsända ljusets kvalitet och kvantitet. Färgtransformationens retningsfysikaliska grunder äro alltså svåra att utröna och fastslå.

Den mera kända färgkontrastens eller simultankontrastens retningsmekanism tror man sig däremot bättre kunna förklara och det medelst den HERING'ska uppfattningen om en växelverkan mellan de olika näthinneelementen.

Emedan färgtransformations- och färgkontrastfenomenen uppvisa flere paralleller, har förf., likasom flere auktorer före honom, sökt experimentellt utröna deras inbördes förhållande. Därvid har han speciellt haft i sikte möjligheten att hänföra transformationens mindre klarlagda fenomen till samma grunder som kontrasten anses bero på enligt växelverkanhypotesen.

Vid denna undersökning har förf. begagnat sig av följande metod. En roterande Maxwellsk färgskiva med ett in- och ett omfält betraktas i färgat ljus och jämföres med en annan i vitt dagsljus eller i möjligaste vitt elektriskt ljus roterande skiva, varvid färgekvationer ernås för den förra skivans både in- och omfält. Fältens inbördes läge ombytes därefter, infältet blir omfält och tvärtom (Methode der umgekehrten Konstellationen) och färgekvationerna för fälten bestämmas åter. Denna metod ger en möjlighet att på ett tillfredsställande sätt eliminera kontrastverkan, på grunder vilka man ganska lätt inser, men vilkas utförliga refererande här skulle bliva för vidlyftigt.

Resultatet av på detta sätt utförda försök blir väsentligt olika beroende på om färgskivan är av samma eller olika färg än belysningen (vid iso- och vid heterochrom transformation), och dessutom bliva resultaten olika för konstellationen med färgskivan som infält och för den omvända konstellationen med färgen som omfält. Vid den omvända konstellationen utfalla färgekvationerna såväl vid lika färg av belysning och skiva, som vid olika färg av belysning och

skiva på ett sätt, som, ehuru försöken äro transformationsförsök, kan tolkas bero på en växelverkan mellan retningarna av in- och omfältet. Resultaten kunna alltså tolkas såsom beroende av samma mekanismer som färgkontrasten. Vid konstellationen med färgat infält är färgekvationernas förhållande vid likfärgad belysning mera komplicerat. Även i detta fall kan resultatet dock tolkas vara beroende på en växelverkan av näthinneelementen. Orsaken till olikheten i resultaten vid de omvända konstellationerna, ehuru alltså bägge hänförliga till växelverkan, söker förf. sedan i de bägge konstellationernas fenomenala olikhet. Härvid begagnar han sig av i den moderna experimentella psykologien gängse begrepp. Infältet är en figur, en gestaltad enhet, omfältet däremot är ingen gestaltad enhet, det är blott en likgiltig bakgrund för infältet. WERTHEIMER har nu påvisat att de fenomenala gestalterna ha en tendens till pregnans. Gestalterna ha en benägenhet till skarpt framträdande ur sin omgivning. Såsom RUBIN påvisat hava även figurerna denna tendens till pregnans.

Enligt förf. visar nu det figurala infältet en tendens till pregnans, då däremot omfältet saknar denna tendens, och förf. påvisar på ett logiskt och tillfredsställande sätt huru olikheten mellan resultaten av färgekvationerna i de bägge fallen kunna förklaras härmed. Då båda fallen dock, såsom sagt, kunde hänföras till växelverkanfenomenen, borde enligt förf. den klassiska av HERING uppställda teorien om kontrastväxelverkan kunna antagas verka på, vad det fenomenala resultatet beträffar, olika sätt beroende på de i växelverkan stående elementens figurala förhållanden. Man kunde uttrycka saken så, att förf. försökt förklara sina resultat medelst en kombination av den gamla kontrastväxelverkanhypotesen och det moderna gestaltpsykologiska figurbegreppet. De med samma metodik utförda försöken med heterochrom transformation giva resultat, vilka, ehuru fenomenalt olika, väl kunna förklaras på enahanda sätt.

Vid isochrom transformation blir infältet vid en viss mörkhetsgrad av omfältet märkvärdigt vitaktigt, ett paradoxalt fenomen. Även denna företeelse, som oberoende av alla förklaringsförsök har sitt värde, kan tillfredsställande förklaras medelst förf:s hypotes.

Förf. har utfört försök även med en helt annan, tidigare av KAILA begagnad metodik. Med färgade speglar, färgad belysning och Maxwellska skivor frambringas här transformationsföreteelser. Resultaten av försöken med denna metodik äro överensstämmande med de föregående och stöda förf:s slutsatser. I slutet av sitt arbete söker förf. ännu från sin synpunkt skärskåda av andra auktorer på samma arbetsområde funna företeelser och lyckas han väl påvisa huru den av honom tillämpade gestaltsynpunkten även här väl omfattar de undersökta företeelserna.

Då transformations- och kontrastfenomenens tidigare förklarings-

försök ej kunnat, så synes det mig, så väl som för:fs hypotes underordna dessa företeelser en gemensam synpunkt, torde avhandlingens resultat kunna betecknas som ett verkligt framsteg på detta område.

V. RENQVIST.

Ebbe Petrén. Våra vanligaste epidemiska sjukdomar. Medicinskt Folkbibliotek. 160 s. Med 4 färglagda helsidesbilder över scharlakansfeber, mässling, rubeola och vattkoppor. Albert Bonniers förlag. Stockholm 1926. Pris 2:50 kr.

Ovan nämnda arbete utgör en del av en i Sverige under redaktion av prof. GUNNAR HOLMGREN utkommande serie skrifter, benämnd »Medicinskt Folkbibliotek».

Såsom inledning till detta lilla arbete har förf. på ett kort och klart, för var och en lättfattligt sätt framlagt huvudsaken av vad vi för närvarande veta om mikroorganismer och infektionssjukdomar i allmänhet. Därefter ger han en kortfattad framställning av de epidemiska sjukdomarnas historia, särskilt i Sverige, samt anför i denna historik också på statistiska uträkningar grundade tal, av vilka man får ett begrepp om de stora framsteg, som under den bakteriologiska eran gjorts vid bekämpandet av de smittosamma sjukdomarna.

Han övergår så till en mera detaljerad skildring av vissa epidemiska sjukdomar. Dessa äro: mässling, röda hund, den 4:de och 5:te sjukdomen, scharlakansfeber, difteri, kikhosta, påssjuka och vattkoppor.

I vart och ett kapitel, som behandlar någon av dessa sjukdomar (förutom den 4:de och 5:te), finnes en kort framställning av sjukdomens historia och dess nuvarande utbredning. Därpå följer en beskrivning av sjukdomens symtom samt de under dess förlopp vanligaste komplikationerna, så en redogörelse för dödligheten, för smittförhållandena och de förebyggande åtgärder, som böra vidtagas, samt för behandlingen. Kapitlet avslutas med anförandet av vissa sociala synpunkter och en slutlig sammanfattning.

Härefter följa några enligt min tanke för allmänheten särskilt läsvärda kapitel, nämligen: Samhällets åtgärder mot de epidemiska sjukdomarna, De olika smittämnenas natur och egenskaper, Om de epidemiska sjukdomarna och allmänheten, Om skolan och de epidemiska sjukdomarna samt Om epidemisjukhusens arbete och deras förhållande till allmänheten.

I de två första kapitlen beröras de i Sverige i lagstiftningsväg utfärdade bestämmelserna för hindrandet av de epidemiska sjukdomarnas spridning samt naturen av deras olika smittämnen och de